

Slovenski dom

Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 27

V Ljubljani, v četrtek, 4. februarja 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in oprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Sensibili perdite nemiche nei vani attacchi in Tunisia

**18 carri armati e 21 velivoli
distrutti — Il valoroso contegno
di combattenti italiani in Russia**

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Nel settore della Tripolitania occidentale attività di pattuglie esploranti.

In Tunisia il nemico ha continuato i suoi attacchi sostenuti da concentramenti di fuoco e da notevoli forze motorizzate; le posizioni sono state saldamente tenute dalle truppe italiane e germaniche che hanno inflitto all'avversario gravi perdite tra cui 18 carri armati.

In combattimenti la caccia tedesca abbatté 12 apparecchi, uno precipitò ad opera della difesa contraerea, altri otto venivano distrutti al suolo su di un aerodromo.

A tarda sera di ieri alcuni velivoli nemici sorvolavano Cretona ostacolati dal preciso tiro delle batterie. Nessuna vittima, qualche danno.

Nota al Bollettino 984

Il valoroso contegno delle unità italiane che tanta parte hanno avuta nei recenti aspri combattimenti sul fronte russo, ha suscitato in questi giorni rinnovate manifestazioni di ammirato compiacimento da parte dei comandi germanici. Al comandante della divisione »Ravenna« è pervenuta dal generale di corpo di armata Retter Pico una comunicazione di fervido ringraziamento per la validissima collaborazione prestata da quella nostra unità in fedele fratellanza di armi con i camerati tedeschi. Nell'elogio e nell'ausurio che il generale germanico — ai cui ordini la »Ravenna« si è battuta — ha rivolto ai nostri eroici fanti, vien esaltato il fiero comportamento di tutte le nostre truppe impegnate nella grande battaglia difensiva tuttora in corso sul fronte orientale.

Hude nasprotnikove izgube pri neuspešnih napadih v Tuniziji

**18 tankov ter 21 letal uničenih
Hrabro vedenje italijanskih
vojakov v Rusiji**

Na bojišču v zahodni Tripolitani delovanje ogledniških patrol.

V Tuniziji je nasprotnik nadaljeval z napadi, ki so jih podpirali zgoščen ogenj in pa znatne motorizirane oklepne sile. Italijanske in nemške čete so trdno držale svoje postojanke ter zadale nasprotniku hude izgube, med njimi 18 tankov.

Nemško letalstvo je v bojih zbil 12 strojev, eden je treščil po zaslugi protiletalskega topništva, drugih 8 je bilo uničenih na nekem letališču.

Pozno snoči je nekaj nasprotnikovih letal letelo čez Crotone. Oviralo jih je točno streljanje topništva. Ni nobene žrtve in nekaj škode.

Pripomba k vojnemu poročilu št. 984:

Hrabro vedenje italijanskih edinic, ki so v zadnjih hudih bojih na ruski fronti igrale toliko vloge, je te dni vzbudilo nove izraze občudjočega zadovoljstva pri nemških poveljstvih.

Poveljnik divizije »Ravenna« je od generala armadnega zbora Retter-Pica dobil sporočilo z navdušeno zalogo za prehrabro sodelovanje, s katerim se je ta naša edinica izkazala v zvestem orožnem bratstvu z nemškimi tovariši. V pohvali in v čestitkah, ki jih je nemški general, pod čigar poveljstvom se je »Ravenna« borila, poslal našim junaškim pešcem, poveljuje junaško vedenje vseh naših čet, zapletenih v veliki obrambni bitki, ki se vedno poteka na vzhodnem bojišču.

Posebno nemško vojno poročilo o koncu bojev v Stalingradu

Hitlerjev glavni stan, 4. februarja. Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo tole posebno poročilo: Bitka v Stalingradu je pri kraju. Šesta armada, do poslednjega diha zvesta vojaški prisegi in pod neprekosljivim vodstvom maršala Paulusa, se je morala vdati izredni nasprotnikovi premoči in neugodnim okoliščinam. Njena usoda je zadela še eno divizijo protiletalskega topništva nemškega letalstva, dve romunski diviziji in en hrvaški polk, ki so v zvestem bratstvu v orožju s tovariši nemške vojske do konca opravljali svojo dolžnost. Ni še čas, da bi orisali ves razvoj vojaških nastopov, ki so privedli do tega zaključka. Nekaj pa že zdaj lahko povemo: Zrtev armade ni bila zaman. Kakor branik z zgodovinskim evropskim poslanstvom je tedne in tedne zavračala naskoke šestih sovjetskih armad. Docela obkoljena po nasprotniku je več tednov vztrajala v najhujših bojih ter ob silnem pomanjkanju zadrževala močne sovjetske sile. S tem je nemškemu poveljstvu dala čas in možnost, da se je lahko lotilo vseh protikrepov, od katerih je odvisela usoda vsega vzhodnega bojišča. V svoji nalogi je šesta armada še vztrajala, ko jo nemško letalstvo kljub največjemu naporu in zelo hudim izgubam ni moglo več oskrbovati, niti uspešno posegati v boj, tako da je njegova pomoč zmeraj bolj slabela, dokler ni popolno-

ma pošla. Nasprotnik je dvakrat zahteval vdanje, a šesta armada ga je s prezirom zavrnila. Pod senco zastave s kljukastim križem, ki je bila pritrjena na najvišji zidini nekdanjega mesta Stalingrada, je divjala poslednja bitka. Generali, častniki, podčastniki in vojaki so se ramo ob ramo bojevali do zadnje krogle. Padli so, da bi Nemčija živela. Njihov zgled bo žarel tja v daljno bodočnost kljub vsej lažnivi boljševiški propagandi. Divizije šeste armade bodo na novo sestavili.

Berlin, 4. februarja. s. Včerajšne popoldanske izdaje nemških časopisov prinašajo pod debelimi naslovi sporočilo, da se skupina nemških sil, obkoljena v severnem delu Stalingrada, pripravila na zadnji boj. Neko kratko poročilo, ki so ga objavili vsi časopisi, najprej poudarja, da so se čete pod poveljstvom pehotnega generala Streckerja 1. februarja ves dan srdito upirale sovjetskim napadom, nato pa pravi, da so boljševiki pripeljali pred oblegane postojanke močne nove sile in topništvo vseh kalibrov in da so znatno hujše začeli streljati. Iz vsega tega — končuje omenjeno poročilo — se lahko sklepa, da je treba pričakovati zadnji veliki napad.

V svojih pripombah k temu poročilu nemški časopisi najprej poveljujejo odpor, ki ga stalingrajski branilci dajejo besnim sovražni-

kovim napadom, nato pa pišejo, da mora nemški narod imeti te branilce vedno pred očmi kot prve bojevnike v tem junaškem spopadu, ki mu je v zgodovini bilo pač malo enakih. Pravi, da bo zadnji spopad še hujši, kakor pa so bili dosedanja spopadi, ki so se odigrali okrog tovarne traktorjev. Nasproti silnemu ognju, ki ga nasprotnik bruhla na nemške vojske — pripominjajo listi — ti res ne morejo nastopiti z drugim, kakor le s hladnim orožjem in svojo nezlomljivo voljo. V trdnem sklepu, da žrtvujejo svoje življenje, se zdaj branilci zadnje stalingrajske utrbe pripravljajo in zbirajo vse svoje sile, da bi vzdržali poslednji spopad.

Papeževe čestitke ob veselem dogodku v hiši kneza Piemontskega

Vatikansko mesto, 4. februarja. s. Besedilo brzokav med kr. vis. knezom Piemontskim ter svetim očetom Pijem XII. in med državnim tajnikom Maglionijem ob rojstvu kneginje Beatrice se glasi:

»Nj. sv. Piju XII. — Vatikansko mesto.

Zahvaljujoč Boga si kneginja in jaz usojava naznaniti Vaši svetosti srečno rojstvo hčerke Beatrice. Z globoko sinovsko vdanostjo: Umberto Savojski.

»Kr. vis. Umberto Savojskemu, knezu Piemontskemu. — Rim.

Veseli nad presrečnim sporočilom smo tudi mi hvaležni Gospodu življenja za dar, s katerim je še enkrat razveselil Vaš vzvišeni dom. Ko se radujemo z Vašo visokostjo in s kneginjo, pozdravljamo vstop male Beatrice v Cerkev božjo z našim očetovskim apostolskim blagoslovom. — Pij XII.

»Eminenci državnemu tajniku Nj. sv. Vatikanskega mesta.

V veliki radosti naznanjamo, da je moja žena po božji milosti srečno dala življenje deklici, ki ji bo ime Beatrice. — Prevdani bratranec Umberto Savojski.

»Kr. vis. Umberto Savojski, knez Piemontski.

Zahvaljujoč se Vaši visokosti za sporočilo o veselem dogodku in zahvaljujoč se Bogu čestitami srečnim visokim staršem, hkrati pa prosim za kneginjo Beatrice obilja najzibrajših milosti. — Alojzij kardinal Maglione.

Vrnitev fašistovskega zastopstva iz Nemčije

Rim, 4. februarja. s. Zastopstvo fašistovske stranke, ki se je v Nemčiji udeležilo prireditve ob desetletnici Hitlerjevega prihoda na oblast, se je včeraj vrnilo v Rim. Pri prihodu v Rim so zastopstvo pozdravili dostojanstveniki iz državnega vodstva stranke, dalje zastopnik zunanjega ministra, knez Bismarck kot odpravnik poslov nemškega poslanstva, načelnik nemške narodne socialistične stranke v Italiji ter številni narodni socialisti.

Obnovitvena dela v Ukrajini

Berlin, 4. febr. s. Obnovitev mesta in prištanišče Cerkasi prav naglo napreduje. Kakor poroča DNB iz Rovna, niso samo spet spravili v delo več uničenih tovarn, temveč so sredi mesta in v predmestjih zrasle tudi nove industrijske naprave. Posebno se razvija lesna industrija. Pristanišče je dobilo nove naprave in ga bodo čimprej razširili. Pozidan je bil velik del uničenih poslopj, med njimi mnogo stanovanjskih hiš.

Vesti 4. februarja

Ameriška vlada pripravlja obsežen načrt za priredavo živeža. Vse mestne parke in vrtove bodo spremenili v vojne vrtove. Vse lastnike travnikov so povabili, naj začno pridelovati sojice.

Hrastov list k viteškemu križu železnega križa je Hitler podelil brigadnemu generalu Karlu Rodenburgu, poveljniku neke pehotne divizije.

Berlin je zapustil pooblaščen švicarski minister in poslanik v Nemčiji, dr. Froerich. Poslaniške posle bo vodil odpravnik poslov Kappeler.

Nalivi in naglo topljenje snega je na Švedskem povzročilo hude poplave. Pobesneli potoki in reke so porušili več mostov in preplavili več dolinskih krajev.

70 letnice barona von Neuratha se spominja ves nemški tisk. Jubilanta slavi kot odlično politično postavbo, ki je bil dolga leta zunanji minister v času narodnosocialističnega režima. Omenjajo tudi, da je Neurath, ko je bil še veleposlanik v Rimu, položil s svojim delovanjem temelje za prijateljstvo med Nemčijo in Italijo, kar se je nazadnje zaključilo s sklenitvijo jeklenega pakta.

Francoške oblasti v Severni Afriki so dale menda prijeli Henrika D'Astiera de Lavigierja, brata divizijskega generala, ki je De Gaulleov pribojnik. Dolže ga, da je bil prehud degaullovcev in da je imel zveze z Darlanovim morilecem.

Velik pomen pripisuje španski tisk delovanju italijanskih podmornic v Sredozemskem morju in japonski letalski pomorski zmagi pri otoku Rennellu. Po vseh morjih zmagajo sile trojnega pakta težke udarce zavezniškemu brodogradu, kar pomeni stalno smrtno nevarnost za demokracije, ki navzlic novim graditvam ladij težko nadomeščajo izgube.

Okrog 300.000 sovražnih vojakov se nahaja kot ujetniki v japonskih rokah. 118.000 je Angležev, Amerikancev, Holancev, Avstrancev in Kanadčanov. Nastanjeni so v taboriščih na Formozi in na Koreji.

Nemške čete dosegle določene cilje ob Donu

**Srditi boji med Donom in gornjim Doncem
Krvavo odbiti zavezniški napadi v Tuniziji**

Hitlerjev glavni stan, 4. februarja. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Med Kavkazom in spodnjim Donom so naše armade v načrtu nadaljevanju pokretov dosegle zapovedane dnevne cilje. Močni sovjetski napadi pri Novorosijsku in motilni napadi bolj vzhodno so bili zavrnjeni.

Hudi in menjajoči se obrambni boji na prostoru med Donom in gornjim Doncem se nadaljujejo. Tudi včeraj so podpirali močni oddelki letalstva borbe na kopnem in prizadejali Sovjetom hude izgube.

Ob Ladoškem jezeru so se zrušili šibkejši napadi proti nemškim postojankam. Protinapad

proti neki višini, ki jo je zavzel nasprotnik, je še v teku.

V severni Afriki je bilo na bojišču v zahodni Tripolitani samo delovanje ogledniških oddelkov.

Močni zavezniški napadi v Tuniziji so bili razbiti po nemško-italijanskih četah z najtežjimi izgubami za nasprotnika; pri čemer je bilo uničenih 18 oklepnikov.

Angleška letala so napadla preteklo noč zahodno nemško ozemlje. V stanovanjskih okrajih nekaterih krajev je nastala škoda predvsem zaradi požarov. Prebivalstvo je imelo izgube. Sestreljena so bila 3 angleška letala.

Mussolinijev govor — dokaz o nezlomljivi volji Italije do zmage

Bukarešta, 4. februarja. s. Dnevnik »Viatca« piše v svoji včerajšnji številki o govoru, ki ga je Duce imel ob 20 letnici fašistične milice, ter pravi med drugim:

Italijanski narod, ki je v zadnjih letih prestal toliko preskušanj, je spet izrekel po Duceju svojo voljo ter znova potrdil neomajen sklep, da ne bo popustil, temveč da se bo boril s skrajnimi silami v vojni, v katero je Italija šla, da se zopet vzpostavi red in da si pribori svoje svete pravice. Ducejeve besede, spregovorjene v sedanjih okoliščinah — nadaljuje omenjeni list —, to se pravi v trenutku, ko se mora Italija boriti s hudim sovražnikom, dokazujejo voljo do boja ter neomajno vero, da bodo zmagali Italijani. Če pogledamo malo nazaj, se lahko prepričamo o vztrajnosti, s katero se je italijanski narod boril s sovražnikom, da bi uresničil lastno upravičeno težnjo. Z bojem, ki ga je junaško bila toliko let, si je Italija priborila pravico do največje nagrade, nagrade, katere čaka tistega, ki je trdno veroval na plemenite cilje sedanje svete križarske vojne proti krivici na svetu.

List »Besarabija« pa piše, da je zadnji Ducejev govor prav tako kakor vsi prejšnji govori italijanskega ministrskega predsednika zbudil brez dvoma veliko zanimanje v evropskem političnem

svetu, zakaj ta govor znova potrjuje nezlomljivo voljo velikega naroda ter izraža prepričanje velikega državnika, o čigar političnem in socialnem delu bodo v bodočih stoletjih na široko razpravljali. Omenjeni list pravi o tem Ducejevem govoru, da je bil trezen in močan in da je Duce v njem izrazil trdno prepričanje italijanskega naroda v končno zmago.

»Dokazila o nasprotnikovih bedastostih«

Rim, 4. februarja. s. Včerajšnji dokazilni izvod »Nasprotnikovih bedastosti« pravi:

Radio London. Uradno poročilo zavezniškega glavnega šlana v Severni Afriki pravi, da je v štirih dnevih bojev šest južnoafriških vojakov na oklepnih avtomobilih zajelo 2005 ujetnikov z dvema generaloma.

Radio London. Alfieri, italijanski veleposlanik v Berlinu, je zahteval od Nemcev, naj razodenejo javnosti načrte za razkosanje Francije po vojni in za uvedbo posebnega režima za Provanso, ki bo italijanska podložna dežela. Nemci so vse odklonili. Švicarski radio izjavlja, da so Italijani mnenja, da bi objava tega dokumenta služila za poročstvo, da bo načrt izpeljan.

»Daily Sketch« objavlja pod naslovom »Posebna poročila«: Poudarja se, da je OVRA, italijanska Gestapo, izvedla veliko aretacij med člani fašistične stranke, ki so veržili na črni borzi. 80 članov je bilo prijetih v Milano. Hišne preiskave so bile v Torinu, Napoliju, Genovi in Veneziji. V zavezo so zapleteni tudi krajevni činilci stranke. Bertolari, glavni nadzornik OVRE, je prevzel vodstvo tega dela.

Vprašanja Rooseveltovemu odposlancu v Indiji

Lisbona, 4. februarja. s. Posebnemu Rooseveltovemu odposlancu v Indiji, Williamu Phillipsu, ki je prispel v Labore, da bi obiskal Pandžab, so časniki zastavili več mučnih vprašanj, kakor: Ali si upate izraziti simpatije ameriškega naroda za indijsko osvobodilno gibanje? Doklej misli vaš narod pomagati Indiji? Phillips je odgovoril: »Ne morem razpravljati o tem vprašanju. Edino, kar lahko rečem, je to, da se in se mora ameriški narod močno zanimati za Indijo in indijsko ljudstvo.« V odgovor na neko drugo vprašanje je Phillips dejal, da bi si bil ameriški narod rad na jasnem glede položaja v Indiji in da je zanj silno težko razumeti indijsko vprašanje. »To je tisto, zaradi česar sem tu, da bom svoje vtise sporočil predsedniku Rooseveltu.« Na vprašanje: »Kako morete imeti popolno sliko o Indiji, ne da bi se sestali z indijskimi voditelji, ki so za zapah?« je Phillips odgovoril: »Na to vprašanje bom utegnil dati odgovor kasneje, toda danes o tem ne morem še govoriti.«

Angleški zunanji minister o položaju v Severni Afriki

Rim, 4. febr. s. Angleški zunanji minister Eden je v poslanski zbornici odgovarjal na vprašanja o položaju v Severni Afriki. Dejal je takole: »Ne moremo upati, da bo lahko poravnati globoki razdor med Francozi. Treba bo še veliko storiti in položaj ni ne po eni ne po drugi strani tak, kakor bi si želeli.« Delavski poslanec King Weill je vprašal, če se zunanji minister zaveda, da so glede tega v Angliji in Ameriki sodbje kaj različne. Eden je odgovoril: »Očitno se zavedam, da so sodbje različne v tej državi in v Združenih državah. Imamo vsa pravico, da smemo imeti vsak svoje osebno stališče.«

Dr. Göbbels o združitvi vseh narodnih sil za zmago

Berlin, 4. februarja. s. Tednik »Das Reich« je objavil članek propagandnega ministra dr. Göbbelsa pod naslovom »Trd nauke«, v katerem pisec zatrjuje, da se je Evropa po mnogih izkušnjah zbrala okrog sil Osi, ker je spoznala, da ni nobene druge rešilne poti. Bajna bitka, ki je besnela okrog Stalingrada — nadaljuje dr. Göbbels — je najbolj zgovorno dokazilo, koliko problemov, skritih površnim očem, je zapletenih v tem boju za bodočnost naše celine. Može šeste armade bodo v zgodovini uživali čast prvih stražarjev Evrope, ki so jo zagrizeno branili pred stepo. Nemški narod sprejema poročilo o njihovem koncu s sočutjem, a hkrati tudi s ponosom. Stopamo v čas, — nadaljuje članek — ki bo zahteval od nas še večjih naporov. Vojna se namreč bliža kočljivji dobi, iz katere ne bomo izšli kot zmagovalci, če ne bomo vpregli vseh naših narodnih sil. Položaj nam ne narekuje, da bi pretehtavali splošni problem našega vojskovanja na najbolj zapleten birokratski način: danes moramo delati, in sicer naglo in temeljito delati. Če bi naleteli na težave, katerih rešitev bi po starih načinih zahtevala preveč časa, se bomo morali zateči k zaslonim rešitvam in zahtevati pomoč naroda, ki se zaveda trde resničnosti in ravnal v skladu z njo. Danes bojišče na ves glas zahteva nove moče, zato pa je potrebno, da vsak poedinec brez daljšega odlašanja zavzame svoje mesto.

Skrbi in negotovost zaradi Sovjetske Rusije

Lisbona, 4. februarja. s. Nekateri razlagalci ameriških listov sodijo, da je Roosevelt s svojimi izjavami na nedavni tiskovni konferenci v Bell hiši namesto razpršil še celo potrdil številne dvome in negotovosti javnosti Severne Amerike zlasti glede boljševiške Rusije, katere tajinstveno vedenje vzbuja bojazen in neprijetno občutje. Poudarjajo pa zlasti Rooseveltov odgovor na vprašanje, ali je Stalin pristal na sklepe v Casablanci, da sedaj ne more govoriti o sporazumih in nesporazumih s Sovjetsko Rusijo.

Poročilo predsednika odseka trgovskih delavcev

V odseku trgovskih delavcev so zastopani tisti, ki so odvisni od trgovskih podjetij, javnih ustanov, frizerskih, mesarskih, pekarskih podjetij, uslužbenci pri profesionalnih poklicih, v zdravstvenih zavodih ter domače uslužbenstvo.

Večji del teh podjetij ne more vršiti med vojsko normalnega dela. Očitno je, da ima odmev ta neugodni položaj tudi pri naših zastopnikih. Število zastopanih delavcev našega odseka pa ni izraz eksistencijske krize. Priznati je treba, da delodajalci naše kategorije med vojno ne izvajajo odpuštov v tisti meri, ki bi odgovarjala odstotku zmanjšanja pri celotnem prometu trgovskih podjetij in javnih ustanov.

To dejstvo je treba pripisovati dvojnemu vzroku: po eni strani izhaja ta način postopanja gotovo od čute vzajemnosti delodajalcev s profesionalnimi delavci, medtem ko po drugi strani zakonske odredbe, ki se nanašajo na članarino, znatno povečale kakovost dela in torej tudi zahteve podjetij samih.

Število zastopanih delavcev.

Odsek trgovskih delavcev znaša skupno 9058 delavcev: trgovskih 2660, uslužbencev v javnih ustanovah 862, brivcev, lasničarjev ter članov kozmetičnih institutov 819, domačega uslužbenstva 3442, uslužbencev pri profesionalnih podjetjih 1275.

Število včlanjenih sindikatov.

V preteklem letu je odsek trgovskih delavcev ustanovil 5 sindikatov, to je vse, ki so bili predvideni v organizatornem načrtu Zveze razen odseka uslužbencev pri profesionalnih poklicih. Skupno število včlanjenih pri odseku trgovskih delavcev šteje 299 edinic.

Delovne tekme ljubljanskega »Dopolavora«

Kmalu po objavi pravih Delovnih tekem, ki jih organizira Ljubljanski pokrajinski Dopolavoro. Te tekme se bodo izvajale v februarju in marecu. Zbrale bodo vse mlade slovenske stroke z namenom, da pokažejo svojo tehnično in delovno sposobnost.

Vodstvo omenjenih tekem je izročeno vodstveni komisiji, ki si je že zbrala, da proučuje najvažnejša vprašanja glede tekem. Tej komisiji je podeljena izvršni odbor, ki bo skrbel za izvajanje organizatornega dela ter bo očetel podoben program za izvedbo raznih natečajev.

Delovnih tekem se morejo udeležiti prijavljenci med letniki od 1. januarja 1915 do 31. decembra 1925, seveda tisti, ki so vpisani v kategorije sindikalnih organizacij. Prijavitelci, ki so člani društev, ki pa niso sindikalno včlanjeni, se bodo mogli udeležiti tekem s potrditvijo delodajalca ter z izkaznico društva, ki mu pripadajo. Ne bo pa dovoljeno prijavljencu udeležiti se več tekem isto leto.

Za vsako tekmo bo določena sodna komisija,

Pogodbena dejavnost.

Odseku je uspelo za leto 1942 skleniti več kolektivnih delovnih pogodb velike važnosti. Te pogodbe so bile: kolektivna delovna pogodba za brivske in lasničarske delavce z dne 24. julija leta 1942-XX., dalje za trgovske pomočnike z dne 27. novembra 1942-XXI ter za uslužbenstvo javnih ustanov z dne 22. decembra 1942-XXI.

Kategorija domačega uslužbenstva je še brez kolektivne delovne pogodbe. Njih delovni odnosi se pa kljub temu zadovoljivi.

Nazadovolj je položaj uslužbencev pri profesionalnih poklicih; njih gospodarski položaj v preteklih primerih ne dosega niti minimuma, ki je predviden po odredbi o minimalnih plačah. Zato skuša odsek trgovskih delavcev posvetiti posebno skrb tej kategoriji.

Na odsek je storil vse mogoče, da olajša položaj zastopanih delavcev pri osebnih redukcijah. Predvsem je šla ta skrb za tem, da se doseže, da javne ustanove zaposle v prvi vrsti možko kvalificirano osebje, zlasti družinske očete.

Drzujemo si nasloviti na Vašo Ekscelenco sledečo prošnjo:

Ugotovilo se je več slučajev, pri katerih so bile zaprte javne ustanove in trgovine iz razlogov javne varnosti. Za te primere — pravi poročilo, naslovljeno na Visokega komisarja — prosimo, da bi se izdali ukrepi, ki bi zagotovili zaposlitev nedolžnih prizadetih v teh podjetjih.

Kakor je bilo že objavljeno je Visoki komisar že izdal navodila, da stopi Zveza delavcev v stik z oblastjo, da bo ta prošnja ugodno rešena.

sestavljena iz predsednika, ki mu stoji ob strani trije tehniki ter tajnik, ki bo skrbel za sestavo posameznih klasificiranih. Vsakemu natečajniku bosta določeni dve različni nalogi s točkami od 1. do 30., kakršna je pač sposobnost in stanje pripravljenosti, ki ga je pokazal pri praktičnem tehniškem izpitu ter pri teoretično-tehničnem izpitu in stopnja splošne izobrazbe. Klasifikaciji bosta dve: ena za kvalificirane delavce, druga pa za vajence ali nekvalificirane delavce, ki so že končali vajeniško dobo.

Trem najboljšim so določene nagrade: 400, 250 in 100 lir za kvalificirane delavce ter 300, 200 in 100 lir za vajence.

Najboljši natečajniki, če žele, bodo lahko poslani v Italijo na poučno ekskurzijo k raznim podjetjem ali kot zastopniki na razne delovne ali nacionalne prireditve.

Ob koncu tekem bodo najbolj zaslužna dela zbrana na razstavi, ki jo bo organiziral pokrajinski Dopolavoro ter univerzitetna organizacija v Ljubljani.

Načrti za leto 1943.

V letu 1943 bo odsek skušal izvršiti vse, kar še ni izvršeno v smislu gornjih izvedb, to je: organizirati predvsem delavce v kreditnih združenjih ter zboljšati njih delovne pogoje, ter razviti podporno akcijo. Zlasti bo odsek obračal skrb uslužbenstvu socialnih zavodov.

Zaključek.

Ko podajamo to poročilo Visokemu komisarju, poročilo o delavnosti, ki jo je dosedaj razvil naš odsek in ko z veseljem ugotavljamo, da naše delo ni ostalo brez dobrih učinkov, si dovoljuje izraziti Visokemu komisarju našo največjo hvaležnost za dobrohotno pomoč v vsaki priliki.

Poročilo odseka kreditnih in zavarovalnih delavcev

V novih razmerah je položaj kreditnih in zavarovalnih zavodov, hranilnic ter socialnih zavodov, ki so njih uslužbenci zastopani v odseku industrijskih delavcev, grozi, da bo postal nad vse resen.

Večji del delavcev te kategorije je bil v nevarnosti, da bo opuščen. Treba se je pa zahvaliti intervenciji Visokega komisarja ter njegovemu sklicevanju na čut razumevanja pri teh podjetjih ter deloma tudi naporom od naše strani, da so se mogli rešiti ti delavci od najhujših posledic, ki jih je treba pripisati novim razmeram.

Skupno število zatsopanih delavcev v našem odseku šteje 1365.

Kakor je določeno po organizatornem načrtu Zveze, so delavci včlanjeni v štiri kreditne sindikate, in sicer za hranilnice, zavarovalnice ter za socialne zavode.

Naš odsek je imel nalogo, da je včlanil tudi delavce pri kreditnih združenjih. Ker pa je razvidno, da je finančni položaj kreditnih združenj precej drugačen in da so te zadržane raztresene po vsem ozemlju pokrajine, se je naš odsek znašel pred silno težko organizatorno nalogo.

Skupno število v odsek včlanjenih delavcev šteje 384.

Odsek kreditnih in zavarovalnih podjetij je sklenil več kolektivnih delovnih pogodb tako: za delavce pri kreditnih zavodih, za delavce pri zavarovalnih podjetjih ter za uslužbence treh glavnih hranilnic v Ljubljani. S tem se je izboljšal gospodarski položaj zainteresiranih uslužbencev.

Niso še disciplinirani delavni odnosi združenih uslužbencev.

Delovni odnosi uslužbenstva pri socialnih zavodih so disciplinirani z organičnimi pravilniki.

V B razredu: Napoli : Alessandria, Modena : Novara, Brescia : Pro Patria, Anconitana : Pisa, Spezia : Pescara, Padova : Savona, Mater : Cremonese, Fanfulla : Udinese, Palermo : Siena.

Zamolčani Napoleon

Ko je papež zvedel, da ga mislijo odpeljati z Rima, je izrazil željo, naj bi ga pustili umreti v večnem mestu, in častnik, ki je imel nalogo zapreti papeža in je bil najbrž prepričan, da je tako bolan, da ne bo mogel vzdržati potovanja, je vendar velel: »Papež bo potoval, živ ali mrtev!«

Iz Rima so tega enoinosemdesetletnega in nevarno bolnega starčka vlekli čez neprehodne Alpe, deloma peš, deloma v kočiji, do Valenze (Drôme). Na potovanju so zelo surovo ravnali z njim, ker jih je dražilo, da so se povsod, kamor koli so prišli, od vseh strani stekali ljudje, da bi videli in pozdravili cerkvenega poglavarja ter prejeli blagoslov. V Valenzi so ga nastanili v mestni trdnjavi, kjer so imeli pod ključem v političnih zaporih dva in trideset duhovnikov, ti so goreče prosili, da bi jih predstavili papežu, toda niti videti ga niso smeli.

Pij VI. je spričo svoje silne utrujenosti ter neznanskih telesnih in duševnih naporov umrl v francoskem jetništvu, zaprt v tej trdnjavi, v svojem dvainosemdesetem letu dne 29. avgusta 1799. Niti po njegovi smrti se sovražna jeza ni pomirila, tisto malo, kar je ostalo njegovega imetja, so prodali kot »narodno last«, njegovo truplo so sprva pustili nepokopano, potem pa so ga zaprli v svinčeno rakev in odnesli v neko zasebno hišo ter ga postavili v neko klet, polno ostudnih miši, ki so neprenehoma plesale okrog njegove krste ter jo od vseh strani ovahavale. (Dobro si zapomnimo ta dogodek, kajti pozneje se bomo še povrnili k njemu!) Šele 30. decembra 1799, to se pravi 122 dni po papeževi smrti, je Napoleon podpisal odlok, ki je dovoljeval pokopati papeža na pokopališču v Valenzi, toda poteklo je še mesec dni, preden so ga dne 30. januarja 1800 pokopali, šele

leta 1802 pa so odpeljali truplo v Rim zraven apostolske grobnice. Tako bedno je v skrajni revščini kot jetnik svojih sovražnikov umrl tisti papež, ki so ga celo nekatoličani primerjali s Titom ter ga imenovali veselje človeškega rodu.

Papeštva ni več!

Ta vzklík so neprenehoma ponavljali sovražniki Cerkve prav od rimskih poganskih cesarjev pa do številnih kulturnih voditeljev v preteklem stoletju. Naj navedemo samo nekaj primerov izmed le-teh:

Leopold Ranke, znameniti nemški zgodovinar, je že v prvi izdaji svoje »Papeške zgodovine« (ki je dosegla vsaj deset izdaj) pokopal papeštvo, se v uvodu za peto izdajo opravičuje, da se drzne ukvarjati s papeštvom, »kajti časi papeške oblasti so minili«. Toda, ko se je štirideset let pozneje pripravil za šesto izdajo svojega dela, je brez ovinkov priznal, da se je bil zmotil, saj pravi: »Ne morem si prikrivati, da je nastopilo novo razdobje papeža.«

Se zanimivejša je sodbja, ki jo je izrekel Carlyle (trojen je bil isto leto kakor Ranke) v prvi izdaji svoje knjige »O junakih«. »Papeštvo lahko gradi nove cerkve; naj kar počne, kar se mu zljubi, toda papeštvo ne bo moglo več vzcveteti, kakor tudi ne more poganstvo, ki vendar tudi še živi v nekaterih deželah. S temi stvarmi je res prav tako kakor z morskim valovanjem: vidite val, ki se ziblje sem in tja po morskem obrežju, a nekaj minut ne bi mogli povedati, kam se premika, toda vrnite se čez pol ure gledat, kje ga je bilo konec... Poglejte čez pol stoletja, kje se je končalo vaše papeštvo! O, če naša Evropa ne bi imela druge, hujše nevarnosti kakor to, da bi doživela ponovno vzvetenje ubogega starega papeža!«

Ferdinand Gregorovius takole začne uvod v svoje delo o »Papeških grobnicah«. »Prišel bo čas, ko bodo papeške grobnice prav tako znamenite, kakor so danes sohe in kipi rimskih cesarjev, tedaj namreč ne bo več papežev!«

Ob tej priložnosti se ne morem vzdržati, da ne bi navedel iz Pester Lloydja, madžarskega časnika v nemščini, z dne 10. februarja 1878 tele besede, ki jih je narekovala neka zelo pomembna

Sprememba tarife za poštno-čekovni promet

Sledeče postavke tarife za poštno-čekovni promet. Poštne hranilnice se spreminjajo takole:

1. pristojbina za manipulacijo 0,20 lire;
2. pristojbina za prenos poštne nakaznice na poštne čekovni račun 0,40 lire;
3. pristojbina za pogojno izplačilo 0,40 lire;
4. pristojbina za pisanje nakaznice 0,40 lire.

Kdo ne pozna našega Blaža?

Na Blaževo 1943 v Cerknici.

Saj ga menda ni, ne v Cerkniški dolini in še daleč naokrog človeka, ki ne bi poznal »našega Blaža«, moža-poštenjaka, zastopnika Vzajemne zavarovalnice, odbornika Hranilnice in Posojilnice, če hočete zastopnika »Slovenca«, nekdanjega člana občinskega odbora, odkritega borca čistih krščanskih načel, večletnega cerkovnika in če hočete še končno — stoočstnega čevljarskega mojstra.

O vem, marsikdo si bo mislil, ta »naš Blaž« je pa prav gotovo čist Notranjec. Pa se bo presneto zmotil. Naš Blaž je čista gorenjska grča. Čista gorenjska kri se pretaka po njegovih žilah. Toda med nami živi že toliko časa, da je postal popolnoma »naš Blaž«. Od Gorenjske mu je ostala menda edino še njegova šegavost. No, te pa ima kljub visokim letom toliko, da mu jo menda marsikdo zavida. Vdno dobro volje, nikdar temne sence na njegovem obrazu. No, ali se ne prične emejati, če pride v vašo hišo »Naš Blaž«? No, ali niste že tudi vi rekli: »O, Vi presneti Blaž. Vi se pa res vedno šalite?« Tak, vidite je naš Blaž, pri vsej hudini in težavah, ki jih je preстал in ki jih še vedno prestaja, vedno korajžen in vesel.

Pa poslušajmo, kaj pravi sam o sebi:

Rodil sem se 3. februarja 1876, leta na Pra-pročah v ljubenski fari na Gorenjskem. Blaž sem, ja zato, ker sem se rodil na njegov praznik. Pa poglejte, koliko nas je, ki nosimo ime tega velikega svetnika! Naša družina sicer ni bila številna, saj sem imel samo še dve setri, toda za mater, ki je postala zgodaj vdova — oče je namreč umrl za jetiko — je bila prva, velika in težka skrb, kako preskrbeti otroke. S ponosom lahko povem, da sem si zaslužil prve hlače, ko še v solo nisem hodil. Sosedovim sem namreč hodil past krave in zaslužil prve hlače.

Te hlače sem potem še nekaj časa tgal po šolekih klopeh v Ljubnem. Saj veste, kako se potem godi otrokom po šolah. Mene so kaj hitro poslali v Trzin učiti čevljarske obrti, katere sem se tudi izučil. S tem poslom sem se bavil zelo dolgo, kako tudi ne, saj se je čevljarstva pri meni izučilo 23 vajencev. Zadnja leta pa sem ta posel prepustil mlajšim in modernjšim. Tako, kakor smo se učili mi, na več za ta moderni rod.

Kot 17 leten fantič sem zapustil lepo Gorenjsko in prišel k stricu župniku k Sv. Trojici nad Cerknico. Tu sem si kasneje poiskal življenjsko družico. Ano, Korošec, ki me je ekozi življenje spremljal vse do pred tremi leti, ko me je za vedno zapustila in odšla na boljše in sigurnejše. Po 11 letih »suštarje« in »mežnarje« pa sem prišel dol v Cerkniško dolino, na Dolenje jezero. Tu sem spet opravljal delo kot pri Sv. Trojici.

Prišla je nato svetovna vojna in tudi mene potegnili v evoj vrtnice. Moral sem k vojakom. Ho-

Obvestila

Na svečnico sta se poročila v cerkvi sv. Petra g. inž. Ljubo Pogačnik in dipl. iur. Oliva Hočevnar, hčerka gimn. direktorja v pok. Poročni obred je izvršil g. župnik Kosmerlj ob navzočnosti prič g. ravnatelja Kuno Hočevnarja in g. primarija dr. Pogačnika. — Mnogo sreče na novi življenjski poti!

Med vsemi instrumenti, ki so v rabi na koncertnem odru, je čelo prav gotovo ono glasbilo, ki se najbolj prilaga človeškemu glasu, zato je popolnoma naravno, da nam igra na čelu najbolj uga, posebno če jo izvaja umetnik, ki ima vse predpogoje za to umetniško izvajanje. Tak umetnik je mladi Anton Janigro, ki zavzema že danes eno prvih mest med vsemi čelisti, ki se sedaj udeležujejo na koncertnem odru. Umetnik ima za seboj izredno bogato koncertno karijero in sijajne kritike iz vseh delov sveta, kjer je nastopil. Njegov koncert v Ljubljani bo velik umetniški dogodek, zato se prav posebno opozarjamo na njegov koncert, ki bo v ponedeljek, dne 8. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v Knjigarni Glasbene Matice.

»Vihar v kozarcu«. Razdor med zaročencema, spor med prijatelji, dva se najdeta na sodnji in se imata rada... vse to se plete v odlični komediji, ki jo bo Rokodelski oder uprizoril poslednjč v nedeljo ob 5 popoldne. Preskrbite si za to nadvse zabavno komedijo vstopnice v predprodaji, ki bo na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova 12-I, nad. deeno.

dil sem po različnih frontah, marsikaj doživel in preživel. O vojaškem življenju ne bom pravil. Saj so o tem toliki in tako različni ljudje že toliko pisali, da menda nimam kaj pridejati.

Po svetovni vojni sem prišel spet domov, tokrat pa že v Cerknico. V trudu in znoju, sem si elužil kruh, ki je marsikdaj bil silno suh in trd.

Dolgo vrsto let sem se pečal tudi s cerkovništvom. Koliko gospodom sem pomagal pri oblačenju, koliko sem jih spremljal, ko so šli k bolnikom, v mrazu, v vročini, podnevi, ponoči. Gg. Pešec, Kunstelj, Skobe, Juvauc, Prešeren, Wilfan, Lavrenčič pa Turk in Košiček. In koliko še drugih, katerih se ne spomnim.

Zdaj pa so prišli drugačni časi. Z mojim starim »kšeftom« ni nič. Pač pa sem že 13 let zastopnik Vzajemne zavarovalnice in pa 30 let odbornik Hranilnice in posojilnice. To je sedaj moje delo, delo, ki za moža v starosti kot sem jaz zahteva dovolj truda. In če Bog da, ga bom opravljal še naprej, v korist ljudstva, v zadovoljstvo predpostavljenih in seveda tudi jaz sam nisem zadnji.

Takole je »naš Blaž« pripovedoval nekdanjemu svojemu kolporterju.

Vidite, tak-le je naš »naš Blaž«, pa naj še kdo reče, da ga ne pozna. Če pa ga želi kdo spoznati, bodisi da je pri nas novinec, pa naj stopi tja čez most in naj vpraša za Blaževo hišo.

Dragi »naš Blaž«! K rojstnemu dnevu in k godu Vam tudi naš list v svojem imenu, kakor v imenu vseh čitateljev, ki Vas poznajo, izraža prav tople čestitke in srčne želje še dolgega in zadovoljstva polnega teka življenja dni!

L. B-c.

Naraščajoče vode so odnašale mnogo lesa

Ljubljana, 4. februarja.

Po hudih nevihtah in nalivih na svečnico je Blaž v sredo pripeljal v deželo mrzlejše sapice. Sprva je bilo še močno oblačno, pozneje se je začelo jasiti in na dan sv. Blaža smo dobili prijeten, sončen, skoraj pomladanski dan. Polagoma vdira sever in izpodirva toplej jug. Davi je bilo že hladnejše ter je bilo jutraj do —1° C. Temperatura pada, barometer se dviga, znak, da nastopi suho in mrzlejšje vreme.

Siloviti nalivi na svečnico so povzročili pravo povodenjo katastrofo, v polhovgrajskih krajih. Z Grmade in drugih hribov, kjer je sneg silno hitro kopnel, so drugače ponižni potoki in studenčki drveli nizdol v ravnino kot besni hudourniki. Vsa ravan je bila kmalu na široko pod vodo. Divje deročee vode so na mnogih krajih začele odnašati skladišnice drv. Ljubljana, ki je do večeraj popoldne še vedno naraščala, je nosila s seboj razna drva, tesan les in drugo navlako. Po visoki Ljubljani so plavale bukovne in borove cepanice. Na nekaterih krajih ob Gradaščici so ljudje nalivali mnogo lesa in so se na ta način prekrbeli z drvmi. Ljubljana je pri Fužinah dosegla skoraj do 2 m nad normalo. V mestu je Ljubljana dosegla izredno visoko stanje, tako visoko, kakršno je bilo leta 1933 ob jesenski povodnji, ko je pri trimostju podrla betonski podzidek. Gradaščica je pri Bokalah silno narasla in se na široko razlila po travnikih in njivah. Visoka je bila voda pri hidrocentrali na Bokalah. Na nekaterih krajih je voda vdirala v bližnje hiše. Odnesla je mnogo plodne zemlje.

Kakor nam kratko poročajo iz Ježice, je Sava zelo naraščala že na svečnico, nato pa še večeraj. S seboj je valila razno drevje in drva. Tudi razni Savini pritoki so strašno naglo naraščali in poplavliali polja. Tako hude zimske povodnji so pri nas zelo redke.

Najbrže bo sedaj pritenil mrz tako, da bodo po poljih razlize vode zmrzle. Letos je še velika potreba po naravnem ledu in bi mnogim prišlo prav, da bi nastopilo mrzlejšje vreme, da bi se napravil še debel led, ki bi ga začeli sekati. Smo še daleč do sv. Matije, ki je strokovnjak za led.

Uno starnuto non è una malattia, può essere però il primo sintomo di un raffreddore. Questo è il vero momento per l'Aspirina, eviterete così una malattia da raffreddamento con tutte le sue spiacevoli conseguenze.

Aut. Pref. Milano - 31014 - 1940 - XIX

osebnost: »V prihodnje bo tisti, ki bo sedel na papeškem stolu, samo še rimski duhovnik.«

Nekako tako je bil prepričan tudi Napoleon. Že 19. februarja 1797 je pisal direktoriju: »Prepričan sem, da si Rim ne bo več opomogel. Staro kolesje bo samo razpadlo.« Po smrti Pija VI. ni sodil samo Napoleon, ampak vsa Francija, da je papeštva konec. Delavec, ki je zaprl krsto Pija VI., je vzklil: »Umrli je zadnji papež! — Papeštva je konec, konec katoliške cerkve!« so začeli trobentati brezverci. Napoleon pa je zadovoljno rekel: »Tiare ni več.«

Celo pobožni verniki so se začeli spraševati: Kje neki je Kristus? Le kako je mogel Bog dovoliti take stvari? Prav redki so bili, ki so se utolažili ob spominu, da je Jezus pomiril vihar na morju in da je pri tem rekel: »Ti si Peter — Skala — in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev in peklnska vrata ne bo bodo premagala.«

Prav pa so imeli angleški katoličani, ki so po svojih cerkvah neprenehoma prepevali:

Krone in prestoli
se rodé, gredo,
Petrovo kraljestvo
le na veke bo.

Pij VI. je bil res mrtev, nikakor pa ni bil mrtev tudi papež!

Bonaparte se pogaja s papežem, a ga prevara.

Na vsem lepem je Napoleona in z njim vse tiste, ki so mislili, da je papeška ustanova že dokončno pokopana, presenetilo sporočilo, da si je nov papež, Pij VII., posadil tiaro. Presenečenje je bilo toliko večje, ker je bil apostolski sedež še šest mesecev in štirinajst dni prazen. Medtem pa so v Benetkah, ki so se vrnile pod avstrijsko cesarstvo dne 14. marca 1800 izvolili za papeža kardinala Barnaba iz plemiške rodovine Chiaramontijev, imolskega škofa, ki si je nadel ime svojega prednika. Dne 20. maja je novi papež razglasil krščanskemu svetu, da je bil izvoljen za naslednika svetlega Petra, dne 3. julija pa je prišel med silnim navdušenjem ljudstva v večno mesto Rim.

ČAROVNIČINA

TOMAŽIČ • BERÁNEK

65.

To njeno jezikanje in srepo motrenje mu je že presedalo.

»Ti lahko veliš: pripelji ju živa ali mrtva! Toda storiti to je težje. Lepo mi ti, stara, povej, kako bi ju naj privedel nazaj, če ju sploh niti videl nisem? To ti meni povej!« se je nahršil.

»Si li koga srečal?« ga je izpraševala in skušala.

»Nikogar nisem srečal. Le ob cestnem ovinku sem videl nekega zidarja, ki je slikal belo kapelico!«

66.

»Saj sem ti že rekla, da si za nič! Oni zidar je bil ugrabljeni grofič, ona kapelica pa najina hči!« je kričala.

»Kako bi naj jaz bil to vedel? Slikarja sem še bil vprašal, če ju je morda videl, a je dejal, da ne!« se je čarovnik branil.

»Če bi bil od kapelice odkrušil le malo ometa in se z njim dotaknil onega slikarja, pa bi ju bil imel! — Zdaj pa se kar pri priči obrni in za njima!« mu je velela.

Iz vasovanja med ribniškimi predicami in življenja naših prevžitkarjev

Neštetokrat ste že slišali, razpravljali in brali o naših starih materah — predicah. Tudi sam sem na tem mestu že omenil in poudaril, kako »obrajtane« so bile njene dni terice, ko so pripravljale kodelje za na preslico in predice, ko so prišle v hišo s kolovratom pod pazduho.

Ob dolgih zimskih večerih, ko so se na oknih delale ledene rože vseh mogočih oblik, ko pod oknom nisi slišal korakov mimoidočih, pač pa samo škripanje »stric uic...«, tedaj je bilo najprijetnejše zavetje v hiši za široko kmečko pečjo, v kateri je gorel velik panj — žarišče zadostnega števila kalorij, da je mogla peč izžarevati tisto blagodejno toploto, ki sem jo že tolikokrat pogrešal.

Iz vaškega zvonika, samozvestno bdečega nad hišami, se je razlegel glas malega zvona, potem urednejega in za njim še velikega. Mežnar je zvonil »Ave Marijo«. Nocoj je bil hitro opravil, ker ga je zeblo v roke. Po dolini se je razlil večerni mr. Zajci so prišli iz svojih skrališč in ubrali vsakdanjo pot proti kozolcem.

Taka slika idiličnega vaškega življenja se ponavlja z malimi spremembami vse zimske dni. Večer je enak večeru in ničesar ni, kar bi moglo spreminiti ali motiti to ubranost.

»Uh, kmal' b' m' blu ze nuhte zjašlu, toku je strpjenju«, je rekla teta Polona, ko je stopila v hišo in postavila kolovrat za vrata ter si mela mrzle roke. Hitela se je pozdravljati z gospodinjo in ostalimi predicami, ki so bile povabljenke na prejo. V oči jo je bodla svetloba velike svetilke, obsešene nad belo javorjevo mizo, ki je bila zalozena s kodeljami, a se je kmalu privadila. Postavila je svoj kolovrat med dekleta in hudomušno pomežiknila sosedovi Francki, kar naj bi nadomestilo vprašanje, če jo sprejmejo medse. Zivahno kramljanje je napolnilo izbo. Vretena kolovratov so brnela. Ziva sila predičinih nog je v enakomernem taktu poganjala ročice. Urne roke so pridno potezale lanena vlakna iz kodelje na preslici, jih uravnale in spuščale na tuljavo.

Stari očka je sedel na zapečku. Toplota je dobro delala njegovim stariim kostem. Napovedoval je spremembo vremena, kajti že dolgo ga ni tako močno trgalo po udih. Maček je zadovoljno predel in vlekel dreto poleg njega. Oče je gledal zdaj predice, zdaj mu je hotel pogled pohiteti skozi zaledenelo okno. Trpko čustvo ga je obšlo ob zavesti, da je sam in da so mu v jeseni življenja

živali najzvestejši prijatelji. Otroci so se razkropili po svetu; najstarejši gospodari na domu — prepustil mu je grunt. Sam se je umaknil v kot. O, da bi ne bil storil tega nikdar! Zdaj mu snaha presteže vsak grizljaj in zalogaj — njemu, ki je s trudom in znojem prigaral toliko, da je dokupil štiri najboljše njive in preskrbel sedmero otrok. In zdaj — ? Pa kaj bi tisto — nehavežnost je plačilo sveta; tako se je potolažil stari Tomaž. Nocoj je vendar pri nas preja, proč s temi mračnimi mislimi. Morda pride sosedov Gregor, z njim se kaj pomeniva.

Ura nad vrati je odbila devet. Ta zvok zvonca mu je tako znan, da bi ga slišal v najbolj oddaljen kraj na svetu. Poslušal ga je v dneh, ko je pripeljal brhko Mlinarjevo Micko v hišo; poslušal ga je, ko so jo odnesli pogrebci iz nje; poslušal ga zdaj, ko mu bje zadnje ure njegovega življenja... Tako na tihem trpe te dobre duše naših očancev in malokdo najde zanje toplo besedo, češ, saj jim zadostuje pipa tobaka in topel zapeček.

Ce že ne morem do njih, naj jim vsaj vnučak ali vnukinja prečitata te vrstice ter si jih obenem dobro zapomnita, kajti še vedno velja postava zapisana na kamniti plošči: »Spoustuj očeta...«

Predice so postajale glasnejše. Brnenje kolovratov je bilo vedno manj slišno; ko so pa vstopili vaški fantje, med katerimi je bil tudi sosedov Gregor, je napolnil hišo dah brezkrbne mladosti in razposajenosti. Na vasi je še danes ohranjena lepa navada, da z veseljem sprejmejo vsakega vasovalca; če je pevec ali ima »pod kapo« polno pristnih domslislic, je še bolj dobrodošel. Tak je bil Gregor, ko je bil v cvetu mladosti. Navihani, kakor je bil, je skočil k staremu Tomažu na klop in ga kaj kmalu spravil v dobro voljo. Od njega se je obrnil k rdečelični Francki ter ji snel vrvice s kolesa. Ona je pravkar prestavljala kaveljčke na perotih, a je kljub temu opazila Gregorjevo nagajivost. Lica so ji še bolj pordele, ne zato da bi bila jezna na fanta; oh ne, saj sta se dobro razumela, pač pa ji odslej sosedo ne bodo dale miru. Hitela je popravljati vrvice, da bi tako prikrila zadrego; a očem kovačevega študenta ni ostalo nič prikrita. Stopil je k njima in zapel: »Deklič ne jezi se, saj storil tvoj to dečko je...« Ni jima preostalo drugega, kot da jo je Gregor vzel v zaščito ter jo pohvalil, češ, kako enakomerno in tanko nit prede.

Nobene druge da noče v hišo kot njo, kajti ni je večje nesreče, kot če gospodinja ne zna lepo prestiti. To ima za posledico, da so ruhe trde in hrapave, hlače žulijo, srajce ribajo itd.; tako je modroval razgreti vasovalec. Še in še bi bil govoril Gregor, če bi ga ne bil kovačev potegnil za rokav in povedel s seboj za mizo. Zapeli so nekaj okroglih, šaljivih in tudi zbadljivih. Če bi ne bila na mizi tako visoka kopica kodelj, ki jih je ločila od deklet kot nekaj obrambni zid, bi bilo marsikateremu priletelo kaj trdega v »bučo«.

»Samu z'jate,« je botra Polona pokarala fante. »Čakite, vam bom hmal' zvezala jezik!« Prinesla je »molovila« (priprava za navijanje niti) in ročno podala vsakemu po eno vreteno. »Toku, zdaj pa l'pu nevičajte v štrnjene; gljedge gor, če m' le kaj zmejšate! Tilkū vam povem, de če ne bo praudansku neregjanu, boste še enkrat nevilal' nezaj ne vretena...!« Fantje so jo ubogali in se pridno lotili dela. Prazna vretena so vračali predicam in dobivali v zameno — polna. To menjavanje je trajalo pozno v noč, med kramljanjem, petjem in zardevanjem deklet. Kodelje, pripravljene za ta večer, so bile pošle. Predice so stresle pezdije iz predpasnikov in postavile kolovrate k steni.

Preden so si voščili lahko noč, jih je hišna gospodinja pogostila po stari navadi s toplimi ovirki na svežem koruznem kruhu in suhih krhlji. Gospodar ni hotel zaostajati za njo. Poetavil je na mizo polovnjak jabolčnika. Vsem so se še bolj razvezali jeziki. Pijača je posebno prijala predicam, da so poplaknile prah po grlu, ki jih je oviral pri petju.

Tako so minevali večeri ob preji. Naj veljajo obujeni spomini zlasti vam ženske in deklič iz naše doline. Torej poslušajte! V vsaki hiši naj spet zabrni kolovrat, ne samo zaradi ohranitve tradicionalne družabnosti, za katero so imeli naši »stari« mnogo več smisla kot mi, pač pa zlasti iz avtaričnega ozira. Vem, da ne veste več, kako prijetno je spati na hodni ruhi — zato spomlad nikar ne pozabite posejati lehe lanu kje koncem vrta ali ob omeju. Nikar se ne odmičite več od poti, po kateri so hodile naše babice in stare matere. Naj vam ne bo žal petelina ali jarkče, s katero boste pogostile terice v jeseni in peharjev suhih hrusk in krhljev, ki jih boste stresle ob preji na mizo! — Ribničan.

Prihodnjo nedeljo so na spredu tele tekme (v A razredu): Triestina: Vicenza, Fiorentina: Milano, Roma: Venezia, Genova: Torino, Juventus: Liguria, Livorno: Atalanta, Ambrosiana: Lazio, Bari: Bologna.

Pripravimo se na prvo soboto v februarju!

Zadoščujmo Marijinemu sreču!

Udeležba vernikov pri obhajanju zadostilne pobožnosti petih prvih sobot na prvo soboto v januarju — kakor kažejo poročila iz raznih krajev — je bila povsod nenavadno velika. Nekateri kraji pa so naša obvestila — tudi po časopisih — tako pozno prejeli, da se niso mogli odzvati vabilu g. škofa tako kot bi se radi. Zato pa: kdor še ni začel te pobožnosti v januarju, naj jo začne v februarju in jo bo zaključil v juniju mesecu.

Mislimo že sedaj na priprave za posvetitve, ki bodo po vseh farah v maju mesecu.

V teh mesecih se duhovno pripravimo — da bodo farne posvetitve imele pravo vrednost pri Mariji, Kraljici Slovencev!

*

Nov ponatis knjižice »Sporočilo iz Fatime« je izšel. Knjižice kakor tudi pridige in vse drugo gradivo za pobožnost petih prvih sobot dobite oz. lahko naročite na naslov: Pripravljalni odbor petih prvih sobot. Pisarna K.A., Pred škofijo 1, Ljubljana.

Ljubljana

Koledar

Cetrtek 4. februarja: Andrej Korsini, škof; Raban Maurus, škof; Evtilij, mučenec.

Obvestila

Lekarne. Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Pojasnilo. Nevšečnosti, ki je nastala glede začetka torkove predstave »Zemlja smehljaja«, je kriv nesporazum glede praznovanja svečnice. Občinstvo prosimo blagohotnega upoštevanja.

Frančiškanski oder. V nedeljo, 7. februarja, ob 5 popoldne ponovitev zabavne burke »Svojeglavček«, katero je prevedel Jaka Špicer. — Igra je preteklo nedeljo doživela izreden uspeh in je bila Frančiškanska dvorana nabito polna. Zanimanje za igro je izredno, zato si preskrbite vstopnice pravočasno v trgovini Sfiligof in na dan predstave pri blagajni Frančiškanske dvorane.

Sporod vokalnega in instrumentalnega koncerta, ki bo v petek ob 17.30 je sledeč: Verdi: Moč usode — uvertura, Puccini: Tosca — arija »Ko zvezde so sijale«, Thomas: Mignon: Li poznaš bajni kraj?, Giordano: Andre Chenier: Sovražnik domovine..., Puccini: Butterfly: Daleč kraj obzorja..., Bagnoli: Pesem op. 13, za tenor, Rossini: Seviljski brivec — kavatina, Boito: Mefistofeles: V prošli noči..., Saint Saens: Samson in Dalila: Ljubavni vzdih, Verdi: Rigoletto — duet: Bellini: Norma — uvertura, Ponchielli: Gioconda: Morje in zemlja..., Donizetti: Favoritinja: O, moj Fernando..., Verdi: Ples v maskah — Bil si ti..., Cilea: Adrijana Lecouvreur: Cvetice uboge..., Puccini: La Boheme: Ledena je ročica..., Catalini: Wally: Tedaj odhajam v daljo..., Verdi: Otello: Crede, Bizet: Carmen: Habanera, Verdi: Rigoletto — kvartet. Sodelujejo: Ksenija Vidaličeva, sopran, Elza Karlovčeva, mezzosopran, Giuseppe Taddei, bariton, Giorgio Sembri, tenor, ter operni orkester pod vodstvom dirigenta D. Zebreta.

Davčna uprava za mesto v Ljubljani ponovno opozarja vse davkoplačevalce, da je edino pravičen in veljaven način plačevanja davkov potom poštinskih položnic ozir. neposredno pri blagajni davčne uprave. Nedopustno pa je plačevanje davkov v roke davčnih izvrševalcev.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Cetrtek, 4. februarja ob 17.30: »Zaljubljena žena«.

Red Cetrtek.

Petek, 5. febr. ob 15: »Kovarstvo in ljubezen«. Izven. Cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 6. februarja ob 17.30: »Veliki mož«. Red A. Nedelja, 7. februarja ob 14: »Petkove poslednje sanje«. Mladinska igra. Zadnjikrat. Cene od 10 lir navzdol. — Ob 17.30: »Deseti brat«. Izven. Cene od 15 lir navzdol.

Opera:

Cetrtek, 4. februarja ob 17: »Zemlja smehljaja«.

Opereta. Red B.

Petek, 5. februarja ob 17.30: Veliki vokalni in instrumentalni koncert. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

C. Cenzato: »Zaljubljena žena«. Komedia v treh dejanjih. Osebe: Serena — Danilova, Fabrizio — Nakrst, Elena — V. Juvanova, Ana — Nablocka, Agno — Gregorin, Alisa — J. Boltarjeva, Cortini — Peček, Antonelli — Brezigar. Režiser: prof. O. Šest. Scenograf: inž. D. Franz.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 7. februarja ob 5 popoldne: »Vihar v kozarcu«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova 12-1, desno.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

»Ti si mi pa lep norček!« je rekla Lola in pri tem nemarno zazdelnila. »Kaj se naj s tako stvarjo povrh tu di še ponašam?«

Lew Brady je znova začel korakati sem ter tja. Zaslišala sta slaboten znak zvonca in Lew je pogledal Lolo. Ona je prikimala, se dvignila s svojega naslonjača, popravila blazinicice ter se znova pogreznila vanj.

»Odprti vrata!« je rekla. Mož je ubogal ter šel proti vratom. Nato je vstopil Ray Bennett urnih korakov, se priklonil Loli ter ji poljubil roko.

»Prihajam pozno, kajne? Stari Johnson me je zadržal še dolgo potem, ko so že vsi ostali uradniki odšli iz pisarne. Oh, kako krasen salon je to! Nisem niti malo mislil, da živiš v tako razkošnem stanovanju, Lola!«

»Ali poznaš Lewa Brady-a?«

Ray je smehljaje prikimal. Blizina ljubljane Lole mu je izredno prišla in na tihih mu je bilo lahko brati srečo in zadovoljstvo. Tako je bil srečen, da ga Bradyjeva prisotnost ni niti malo motila. Že dolgo je vedel, da obstajajo med Lolo in njim neke trgovske zveze.

»Torej obravnavajmo sedaj tvoj čudoviti načrt!« je rekel, potem ko ga

je Lola povabila, naj se vsede zraven nje. »Ali ve Brady, o čem je beseda?«

»To je njegova zamisel,« je ljubko odvrnila. »On vedno premišljuje o dobrih poslih, ampak večinoma za druge ljudi, ne za sebe.«

»Da, da, to je moja slabost,« je rekel Lew skromno. »Seveda se ne vem, če boste sporazumni z mojim načrtom. Jaz bi sam prevzel to stvar, ampak imam prav zdaj izredno mnogo dela. Ali vam je Lola že vse potankostno razložila?«

Ray je prikimal. »Skoraj ne morem verjeti,« je rekel. »Menil sem, da je kaj takega mogoče le v časopisih in romanih. Lola mi je pripovedovala o tajnem agentu, ki ga misli japonska vlada namestiti v Londonu. — Zaradi tega potrebuje osebo, ki ni v diplomatskem svetu znana, ter bi jo lahko vsak čas, če bi kaj prišlo na dan, zatajila in izjavila, da nima s to osebo prav nobenega zveza ter da nima o njej nobenega pojma. Toda v čem bo moja delavnost in kakšen bo moj delokrog?«

»Tega še ne vem,« je rekel Lew kmaje z glavo. »V kolikor sem obveščen, nimate za enkrat nobenega drugega dela ko čakati. Morda vas bodo potrebovali, da boste izvedeli nekatere podrobnosti, ki se dogajajo v diplomat-

skem svetu. To pa, kar mi ne ugaja pri celi stvari — na to vas moram opozoriti — je, da boste morali živeti dvojno življenje. Nihče ne sme zvedeti, da ste nameščen pri starem Maitlandu. Morali si boste vzeti drugo ime, svoje domače posle pa tako urediti, da tega nihče ne bo opazil in da ne bo nikomur vsa stvar nit od daleč kaj sumljiva.«

»Kaj takega mi ne bo težko,« je menil Ray. »Oče je že itak večkrat omenil, da bi bilo dobro in potrebno, če bi si vzel v mestu kako sobo v podnajem. Češ da je zame vsakodnevno potovanje v Horsham in nazaj predrago, pa tudi preveč me utruja. O tem sem razpravljal z njim zadnjo soboto, in če kdaj pridem predenj že z dejstvom, gotovo ne bo imel nič proti. Vsako soboto popoldne pa se bom odpeljal domov, tako da bom že čez nedeljo pri svojih. V ostalem pa, kaj bo moje delo in komu bom dajal poročila?«

Lola je počasi vstala in se mu približala.

»Ubogi mladenič,« se je norčevala, »meti lepo stanovanje in biti vedno v moji bližini ter me vsak dan videti; ali ti to povzroča take skrbi?«

6.

Gospod Maitland se poda na vsakodnevno nakupovanje.

Eldorska ulica je ena tistih tisočstih umazanih ulic londonskega predmestja,

ki obkrožajo to veliko mesto. Predstavljajmo si dve vrsti hiš, postavljene ob obeh straneh ulice, ki so zelo skromno razsvetljene z majhnimi rumenimi lučmi. Vsaka teh hiš ima železno ograjo in prav tako železna vrata. V prvem nadstropju ene izmed hiš sta dve popolnoma enaki okni.

Ob deveti uri zvečer je korakal gospod Maitland v najhujšem naliivu po Eldorski cesti. Žive duše ni bilo zunaj. Večerno rodbinsko življenje se navadno ob tej večerni uri odigrava v kuhinji. Kuhinjska okna pa gledajo običajno na dvoriščno stran. Le iz hiše številka 193 seva pramen svetlobe.

Tega jutra so prišli dnevniki podatke o uspehi spekulaciji Maitlandove banke, ki mu bje prinesla skoraj cel milijon čistega dobička. Lastnik takega podjetja pa živi v takile umazaniji! Medtem ko je Elk stal pred hišo, je luč nenadoma ugasnila in slišati je bilo, kakor da se nekdo približuje izhodu. Toliko časa je še imel, da se je hitro skril v senco nasproti stoječe hiše, ko so se vrata odprla in dve osebi sta stopili na cesto. Bila sta Maitland in stara žena, ki jo je Elk že prej videl. Ona je nosila torbo, spleteno iz bičja. Elk je bil prepričan, da gresta nakupovat razna živila, saj je bila sobota in Elk je videl v glavni ulici, da so trgovine še odprte.

Elk je čakal, da sta stara izginila za vogalom in na mah sklenil, da z zadnje strani čez dvorišče pride v hišo.

Zaradi tega je šel do prvega vogala, obšel cel blok hiš ter dospel do hišnega dvorišča. Čeprav je mislil, da bo dvorišče polno najrazličnejše ropotije, ki ga bo v preiskovanju ovirala, je bilo to prazno ter je tako neovirano prišel do vrat, ki z dvoriščne strani vodijo v hišo. Vrata so bila zaklenjena; vendar pa je Elk takoj ugotovil, da niso zapahnjena. Vzel je iz žepa šop ključev in vitrihov in poiskal primernega. V kratkem času so bila vrata odprta. Najprej je prišel v neke vrste umivalnico, stopil skozi naslednja vrata ter po hodniku prišel v sobo, v kateri je prej s ceste videl goreti luč.

Ta soba je bila opremljena borno, naravnost beraško. Naslonjač zraven peči je imel polomljena peresa, ki so artila skozi blago. V drugem kotu je stala še nepospravljena postelja z umazaniam perilom. Na sredi sobe je bila miza, ki jo je pokrivala raztrgana krpa, vsa polna madežev. Na njej je bilo nekaj knjig in listov popisane papirja. Nerodna, otroška pisava je dala Elku takoj misliti, da je to pisal otrok.

Elk je čital radovedno tole: »Mož ima psa. — Mož pokliče psa in pes laja.« Bilo je še več listov s stavki take vrste. Knjige, ki so bile na mizi, so bile pravilice in učbeniki za ljudsko šolo. Elk se je ozrl naokoli in zagledal v kotu star, polomljen cenen gramofon in na omari nekaj močno izrabljenih gramofonskih plošč.

Nameni angleške propagande v Italiji

Mislili so, da bodo italijansko ljudstvo odrgali od Duceja, dosegli pa so prav nasprotno

Rim, 4. februarja. s. Velja ponatisniti članek, ki ga je v listu »Sphère« poslal njegov dopisnik iz Londona in mu dal naslov »Nameni naše propagande v Italiji«. Članek se glasi dobesedno takole:

Očividno je, da ima naša propaganda namen, odtrgati italijansko ljudstvo od fašizma. Upali smo, da bo to mogoče doseči, in smo skušali pripraviti Italijane do tega, da bi se uprli Duceju. Pri izvajanju takšne naše politike prepričevanja so naši državniki in naši propagandisti po radiu in po tisku ter na svojih razgovorih govorili o italijanskem narodu mnogo mesecev tako, kakor o brezpomembni vojaški sili, kakor o plašljivem narodu, ki ga je navdal preplah in čigar bojni duh bo v bodoče spričo bombardiranja in groženj z bombami še bolj padel.

Priznamo, da so Italijani sposobni in umetniško ljudstvo, na splošno ljudstvo na spoštovanja vredni stopnji omike. Toda, ali je naša politika zanikanja, da bi bili Italijani kreposti in korajžni narod, kaj koristila? Zdi se mi dovolj jasno, da ne. Ne morem se spomniti nobenega plemena, nobenega posameznega človeka, ki ne bi odgovoril, če je kdo skušal zbijati šale na račun njegove korajžnosti in njegove krepkosti, z velikim, četudi slučajno divjim prizadevanjem, da bi pokazal te svoje vrline, in ki ne bi strnil svojih vrst za dosedanje tega svojega namena. V prejšnjih časih sem si večkrat drznil trditi (bili so to časi, ko sem preveč mislil, da imam pravico do pravične kritike), da letalski napadi niso

omajali sovražniku bojnega duha, pač pa, da se je v tej vojni večkrat izkazalo, da so zelo pogosto naleteli na kakor beton trdno narodno skupnost. Letalski napadi so italijanskemu ljudstvu vili še večjega poguma in vztrajnosti.

A pri tem svojem pisanju se nočem baviti z ozirom na korajžo in kreposti Italijanov. Dejstva preteklih tednov so ovrgla moje mnenje. Dosežen je bil vprav nasproten učinek, kakor pa smo želeli. Zdi se mi, da so naše duhovite šale samo dvignile moralo Italijanov ter imele za posledico, da so se njihove vrste še bolj strnile. Naša politika je brez dvoma koristila Mussoliniju. Izkoristil jo je v svoji veliki spretnosti ter dal nekaj bistrih odgovorov, ki so služili svojem namenu dokaj bolje kakor pa naše trditve. Nalašč se je izognil vprašanju »taktičnosti«. Ta tekma, kdo bo vrgel več blata na vodilne osebnosti, je žalostno poglavje vojne zgodovine. A s to stvarjo je danes že tako daleč, da se na tej poti ni mogoče več ustaviti. Pa vendar mi vsi vemo, da je treba znova prinesiti čast v mednarodno odnose, in sicer prej, preden je mogoče zmagati in ohraniti mir. Vprašanje o tem, kakšno smer je treba ubrati pri svoji »propagandi«, ostane še vedno predmet pravične presoje. Po mojem mnenju ne bomo zeli Italijanom korajže in njihovih kreposti. In če je še več takšnih, ki tako mislijo, kakor mislim jaz, ali ne bi bilo dobro, če bi skušali prepričati naše zastopnike oblasti, ki skrbijo za propagando, da bi svoje dosedanje mnenje nekoliko popravili.

Švicarski glas o nadaljnjih ukrepih za totalno mobilizacijo v Italiji

Bern, 3. febr. s. »Basler Nachrichten« prinaša od svojega poročevalca iz Rima članek pod naslovom »Nadaljnji ukrepi za totalno mobilizacijo v Italiji«. Članek med drugim piše, da storjeni ukrepi, ki so nanašajo na nadomestitev moških delovnih sil z ženskimi tam, kjer ne gre za kakšno izredno važno delo, dajejo italijanskemu časopisu priložnost poudariti, da »je treba mobilizirati vse narodove sile za zmago«. Doslej še ni bilo potrebno razširiti takšnih ukrepov na vse prebivalstvo, a ker zdaj vojna zavzema vedno večji razmah, je postalo potrebno, da se začne izvajati načrti, ki so bili sprejeti že v trenutku, ko je Italija šla v vojno. Omenjeni časopis končuje svoja izvajanja takole:

»Italija, ki je v vojni dve leti in pol, pošilja v boj nove sveže moči. Sovražnik si ne sme delati nobenih utvar. Tvarni viri Italije so mnogo večji, kakor pa sovražnik misli, njena moralna sila pa je neomejena.«

Bivši francoski politični in vojaški voditelji v skupni internaciji

Pariz, 3. febr. s. Francoska vlada je sklenila zapreti vse politične in vojaške osebe bivših vlad

Veliki križi s kininom v Indiji

Do začetka sedanje vojne je devet desetih vsega kinina prišlo z Jave

Kinin velja za najstarejše zdravilo. Iznajla sta ga leta 1820. Cavenuto in Pelleiter. Kilogram kinina je stal leta 1820. nič manj kot 1370 mark, do leta 1879. je padla cena na 410 in končno leta 1892. na 80 mark. Letno proizvodnjo kinina na svetu so leta 1899. cenili na 200.000 kg, do leta 1935. pa se je dvignila na približno 600.000 kg.

Ta pomembni zdravilni pripomoček proti malariji deluje slično kakor umetno narejeni atebirin, ki služi samo za zdravljenje akutne mrljice. Proti tej spolni obliki je umetno narejeni plasmochin uspešen, če ga pa mešamo z atebirinom, je zelo učinkovit proti malariji.

Kinin dobivajo iz vejine skorje tako imenovanega skorjastega kininovega drevesa, ki s svojimi ovalnimi listi in rdečimi ali rumenkasto belimi cvetovi uspeva na vzhodnem južnoameriškem pobočju Andov. Kininovo skorjevo drevo raste predvsem na vlažnih tleh in na srednje toplih pobočjih v višini 1600 do 2400 metrov. Ta drevesa pa so na različne načine križali z drugimi, ki rastejo na primer na Ceylonu. Javi in v Prednji Indiji. Devet desetih celotne svetovne pridelave kinina so do sedanje vojne pridelovali na Javi. Ko pa so Japonci zasedli nizozemske kolonije, so se znašle Združene države in Anglija pred skoraj

nerešljivim vprašanjem, kako dobivati na drug način to dragoceno zdravilo.

Na otoku Ceylonu raste drevo kinkon, iz katerega daje dobivajo dober kinin. Nekako pred letom dni, kakor poroča angleški list »Daily Mail«, so poslali na otok nekega strokovnjaka, da preišče možnosti za povišanje proizvodnje kinina v posebno velikem obsegu. Njegovo delo je bilo, kakor kaže, edino v tem, da zapleni vse obstoječe potrebščine za angleško in ameriško vojno vodstvo v vročih krajih, kjer malarija hudo razsaja. Po poročilih italijanskega tiska iz Bangkonga, je zaradi pomankanja kinina v Indiji umrlo nič manj kot milijon Indijcev. Prebivalstvo Ceylona samo potrebuje letno 210.000 angleških funtov teh zdravil. Potrošnja pa se je morala zmanjšati že zaradi tega, ker imajo Angličani na vseh delih otoka razpostavljene svoje čete, ki prav tako potrebujejo kinin.

Ostala Indija pa lahko gleda, kje bo dobila primerne količine kinina za zdravljenje indijskega prebivalstva in mora na stolisice svojih ljudi prepustiti smrti.

Na včerajšnjem zasedanju japonske zbornice je imel govor tudi finančni minister Kaja ter navajal številke iz bodočega državnega proračuna.

TONE GLAVAN: Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN

»O, vem, vem, Janez mi vse pove.«

Počasi so krenili za Lukovino. Gledal je za njimi, dokler mu niso popolnoma izginili spred oči. Nastal je svečan nedeljski mir, ko je vsa vas pri maši in ostanejo doma le starci in nebolgli otroci. Potlej so ga opozorile nase spet čebele s svojim brenčanjem...

Danes prav za prav ni sedel sèm brez namena. Ni mu bil glavni namen, da bi bil na soncu in spremljal z očmi ljudi k maši. To nedeljo je imel vse drugačen namen. Ze prejšnjo nedeljo je imel v pratiki zaznamovano za svojo, toda takrat je deževalo in ni mogel k čebelnjaku. V hiši pa ne more nič pametnega misliti. Tam se mu zdi vse tako tesno, stisnjeno. Dà, misli nimajo nikakega pomena. Tu pri čebelnjaku pa je vse kaj drugega. Misli so proste, razgled je velik, saj mu seže do Prelesja nad Krko, in sonce vpliva blagodejno na človeka in njegovo dušo... (Sonce je imel Jerneje za poseben dar božji. Ko je delal po ameriških rudnikih, ga je posebno pogrešal in od takrat ga je vzljubil.) Danes je hotel Jerneje premišljevali o vsem, kar mu je še preostalo. O preteklosti in bodočnosti. Ve sicer, da za njega bodočnosti ni več. Zaveda se, da je star in betežen ter nadležen že samemu sebi, in da bo kmalu umrl. (On se je v sebi lepše izrazil: ponesli me bodo k fari...) A po njem bo ostal grunt, ki je prav za prav brez nasledstva. Dà, imel je dva sinova; mlajši se je priženil v Križ na trden grunt, starejši pa, ki bi moral prevzeti grunt, je pobegnil z neko trško natakarico v Ljubljano, kjer sta začela z gostilno. Ženo pa je vzel Bog že davno k sebi, tako da je ostal sedaj čisto sam in nima nikogar svoje krvi, ki bi

mu rekel dobro besedo, razen Janeza in Reze... Njegov grunt pa ni kar tako! Ne! Lepo zemljo ima, mastno, precej črne je vmes, in dobro rodi tudi po slabših posevkih. Ne, to ni kar tako! Na svojo zemljo je ponosen, saj si jo je prigaral z žulji in krvjo. In kdor si prigara, vè, dobro vè, kaj mu taka stvar pomeni. Njegov sin, njegova kri, je ni maral, rajši se je potegnil z mestno ničvredno in ostarjalo, ker ni bil vreden zemlje, ki jo je on tako ljubil in zanjo žrtvoval vse, kar je mogel, vse svoje moči. Samo grunt, njegova zemlja, ga je tako izpila, da je sedaj onemogel in siv. In ni mu žal. Razumel je zemljo in ona je razumela njega. Rodila mu je kakor žena. Vratil ji je z ljubeznijo in hvalečnostjo. In sedaj, na stara leta, mar naj jo proda in si izgovori kot do smrti? Ne, tega pa že ne! Preveliko ponižanje bi bilo to zanj in za njegov grunt, ker bi dal gospodarstvo v roke drugemu, ki bi zemlje morda ne razumel... In zemlja bi potlej ječala... Svoj grunt rajši zastoni prepíše na tistega, za katerega bo vedel, da bo ljubil z isto ljubeznijo kot on. Takega človeka pa dozdaj še ni našel. Vsak, s katerim je govoril, je imel zemljo samo za rodnico, nihče ni menda čutil tolike ali vsaj podobne ljubezni. Grunt imajo za mrtvo stvar, Jerneje pa se je vse skozi zavedal, da je zemlja prav tako živa kot človek in zato ji je dal ljubezen, svojo moč in sebe. Bog mu tega ni zameril, saj njegova ljubezen do grunta je šla do Boga samega, ki je zemljo dal...

Tako je premišljal Jerneje. Svoje misli je skoraj polglasno izgovarjal, in če bi stal kdo v njegovi bližini, bi lahko vedel, kaj mu roji po glavi.

Pri fari je pozvonilo k maši. Jerneje se je odkril in odmolil svoj očenaš.

Nenadoma se je zopet zamislil. Nič ni slišal brenčajočih čebel, ne čutil vročega sonca, da se mu je pot nabiral v lasih. Bil je zaverovan v svoje misli.

Da, zemljo je ljubil že od nekdaj, a vendar ne zmeraj enako. Njegova ljubezen se je stopnjevala, in če bi ne preživel vsega, kar je, bi bila verjetno drugačna...

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

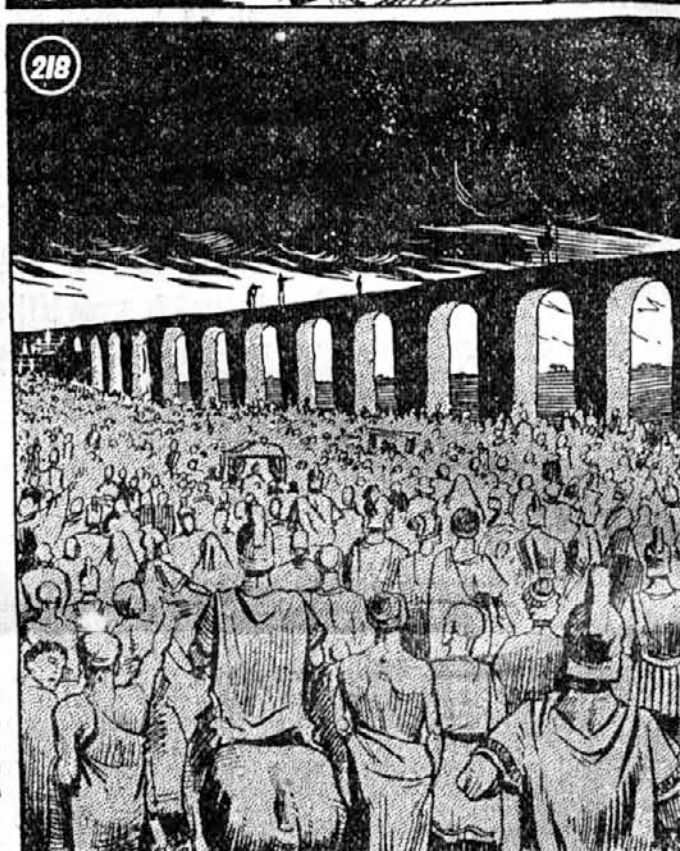
217.

Tigelin je pošiljal cesarju slova za slova s sporočilom, naj se podviza, če hoče videti požar Rima v vsem njegovem veličastju. Mesto je nezadržno gorelo in se podiralo, njegovo bogastvo, umetnine in krasi so ginile v plamenih, ljudstvo se je razlilo kakor bežeča vojska po bližnji in daljni okolici, v Rimu so ropali in pobijali pobegli sužnji, cesar pa ni čutil druge skrbi kakor to, da se bo dovolj nasitil ob pogledu na goreče mesto. Ko je odrinil proti Rimu, se je spotoma ustavil v Albanskih toplicah ter poklical k sebi v šotor igralca Alitua, da bi ga poučil, kako se mora držati, ko bo zaklical: »O sveto mesto, o katerem so ljudje menili, da bo živelo dalje od Ide.« Goreči Rim ga ni skrbel, skrbelo ga je, ali naj drži pri pogledu na požar šamo eno roko v gubah toge, ali obe.

218.

Proti polnoči tretjega dne, kar je mesto gorelo, se je cesar z ogromnim spremstvom približal Rimu. Šestnajst tisoč pretorijancev je vzdrževalo red ob njegovem prihodu. Ljudje so prekinjali, kričali in grozili pri pogledu na spre-vod. Pri apiškem vodovodu so bile pripravljene stopnice, da se je Neron lahko povzpél na vrh vodovoda. Za njim so šli dvorjani ter nešteto pevcev in godcev, ki so nosili lire, citre, plunke in druga godala.

Nemški statistični urad sporoča, da je število rojenih znašalo v letu 1933 999.598, leta 1939 pa se je povečalo na 1.446.193. Tudi v vojnem času je število rojstev naraslo kljub raznim oviram in je bilo l. 1942 78.000 rojstev več kakor v letu 1933.

Španska šolska ladja »Sebastian Elean« je plula iz Cadisa v Buenos Aires na učno potovanje. V Buenos Airesu bo komandant ladje zročil argentinskemu predsedniku republike sekretar španske izdelave, namenjen najboljšemu učen-cu v argentinski pomorski šoli.

Ves norveški tisk slavi prvo obletnico, kar je bil postavljen na vlado narodni socialist Quisling.

Na bojišču pri Stalingradu sta bojujoč se na čelu svojih oddelkov padla generalni poročnik Artmann in generalni major Stempel, ki sta oba nosila odlikovanje viteškega križca k železnemu križu.

V angleški spodnji zbornici so poslanci znova zahtevali, naj vlada pojasni, kako je z odborom za vojno proti podmornicam in kako z angleškim brodom. Podpredsednik Atlee zahtevam ni hotel ugoditi, češ da ni primeren čas za to. Dejal je, da se »vsi zavedajo, kako huda je sedanja borba« in da ni treba preplašiti ljudstva. Angleški veleposlanik v Turčiji, sir Knatchbull Hugesson, ki se je vračal s setanka v Adani, je postal žrtev težke avtomobilske nesreče blizu Ataturja. Podrobnosti pa še niso znane.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Teško borbo je imel za grunt. Njegov oče je zapustil v testamentu, ki mu ga je sestavil trški notar, grunt bratu, njega pa je hotel na kratko odpraviti. Brat se mu je na tihem smejal in mu strgal korenček, on pa je stisnil zobe in čakal... Stopil je do očeta. »Oče, grunt dajte meni! Kaj je bratu za zemljo! Prenaredite testament!« A oče je ostal trdovraten.

»Postava je, da dobi grunt najstarejši sin,« mu je v jezi odvrnil oče, ki je bil svoje dni še grajski tlačan tržke gospode, njihov zvesti suženj in spolnjevalec postav, izvitih iz trt, in ukazov. Ko je postal sam svoj gospodar, se ni nikdar počutil svobodnega; zmeraj je čutil oblast grajske gospode nad seboj. Postavo je spoštoval natanko in to mu je bilo poglavito.

»Kaj postava, postava!« je vzrotil tedaj Boštjan. »Miha bo grunt zapil. Saj vidite, kako pije. Kakor žlampa! Sram me je takega brata. In vi mu dajete še potuho. No, sram vas bodi!«

»Kaj?« je zajulal oče.

»Kar sem rekel, drži kot pribito.«

»Smrkavec! Nevoščljivec!«

»Nič nevoščljivec! Smrkavca pa pustite kar pri miru! Ste razumi?«

Zadnje besedo, oče! Daste grunt meni? Da ali ne? Zgodi se lahko, da bo zapil še vaše, kar imate, vaš izgovorjeni kot,« je pričel Boštjan bolj mirno.

Oče se mu je nasmejal:

»Ali ne vèš kaj pravi postava? Kola ne more zapiti, ker je zapisan pred sodniki. Razumeš, teslo, pred sodniki. In kar zapišeš in si izgovoriš pred sodniki, velja kakor božja beseda na sodni dan. Mar boš ti mene učil, ti mladiček bosopeti? Kajpak, mladi ste in mislite, da ste že bogve kaj. Usraneti ste! Tfej!«

»Oče, vi in vaše postave! Samo to vam rečem. Morda vam bo še žal za to. No, saj homo videli. Torej ne daste?«

Stari je trdno vztrajal:

»Ne, ne in ne. Kar sem rekel, sem rekel. Odpravil sem oba. Njega z gruntem, tebe z denarjem. Mar to ni nič?«